

26
Bra. 22. num. 21.

1754. 5.
11
IO. ANDR. HOFFMANNI D.

P. P. O. ET FACULT. IURID. ASSESSOR.

PROGRAMMA

DE

PROCVRATORIBVS EX

OFFICIO CONSTITVENDIS

QVO

GENEROSISSIMI ATQVE NOBILISSIMI

ACADEMIAE CIVES

AD

LECTIONES AESTIVAS

TAM PVBLICAS QVAM PRIVATAS

INVITANTVR.

MARBVRGI CATTORVM

TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI

clöcccliiii.

IO. ANDR. HOFMANNI

E. P. O. ET FACULT. IURID. ASSESSOR.

P R O G R A M M A

DE

PROCURATORIBUS EX

OFFICIO CONSTITVENDIS

979

GENEROSISSIMI ATQUE NOBILISSIMI

ACADEMIAE CIVIS

AD

LECTIONES AESTIVAS

TAM PUBLICAS QUAM PRIVATAS

FRVITANTVR

MARINICA CATTORVM

TPVS PHILIPPI CASIMIRI MALLERI

class. 111

§. I.

Officium iudicis quemadmodum latissime patet, ita iudex eo tendere debet, vt non solum imploratus, sed etiam voluntario instinctu id faciat, quod auctoritatem, integritatem et tranquillitatem publicam concernit, quodque exploratum habet, legibus (a) atque iuri publico conuenire. Bonum enim iudicem ita omnia iudicare oportet, vt lex ipsa, si loqui posset, iudicaret, atque ita lex et iudex inter se conspirare debent, vt lex quasi anima iudicis, iudex quasi vox legis, seu lex loquens sit. Quemadmodum autem lex constituit, vt suum cuique tribuatur, aequabilitas iuris inter omnes conseruetur, vis coerceatur, tenuiores a potentiorum iniuriis defendantur; ita iudex custos atque executor illius esse tenetur. Hanc ob causam fraudibus, malitiae, defidiae, dilationi, ambagibusque tam litigantium, quam aduocatorum, pro-

A 2

cura-

(a) Iudex igitur legis sententiam prosequi, minime vero contra legem, seu vti dicitur, de facto procedere debet; nam hoc casu spoliatori, violento inuasori, iniustoque iudici equiparandus est. vid. diss. HENR. THEOPH. EY-LENSTEINI *de iudicibus atque aduocatis, nec non causis eos remouendi ab officio et foro*. §. V. seqq. meis auspiciis *lenae* 1752 habita.

curatorum et aliorum obuiam ire, eorum malos conatus reprimere, litesque dirimere (b), ne euadant perpetuae, nec litigia ex litigiis fiant, atque crescant, ideoque iusiu-
 randum malitiae ex officio exigere (c), aduocatos et pro-
 curatores calumniantes atque indignos reuicere et punire
 (d), nec non illa remouere potest et debet, quae iustiti-
 ae administrationi moram adferunt, illamue impedire
 queunt. Omnia praeterea facere atque supplere potest,
 quae modo ordinem iudicarium eiusque integritatem
 concernunt, atque sine nullitate omitti nequeunt, quam-
 uis vel maxime ab altera parte defectus haud oppositus
 fuerit; modo quae ad veritatem explorandam et iusti-
 tiam administrandam proficiunt, nisi ubi singulatum
 partium implorationem causae requirunt, siue eius, cu-
 ius interest. Quaedam igitur ex officio reuicet, quae-
 dam supplet, saepius ex officio procedit (e), quamuis a-
 ctor vel accusator desit (f). Deinde illi facultas com-
 petit

(b) L. vn. Cod. vt quae def. aduoc. part. iud. supp. L. 19.
 §. 1. de officio praef. L. 1. pr. si quis ius dic. L. 21. pr. de
 rebus cred. REFORM. POL. de A. 1548 tit. 33. de A. 1577 tit.
 33. R. I. de A. 1654 §. 34. VVLTEU Consil. Vol. 1. conf. 22.
 n. 108.

(c) L. 2. §. 4. C. de iur. pr. calumn. R. I. de A.
 1654 §. 43.

(d) MEV. P. I. dec. 155. ORD. PROC. ISENAC. tit. II. §. I.
 in fin. et §. 3. §. 16.

(e) B. BOEHMER diss. de iud. ex offic. proced.

(f) In causis fisci et publicis nec non criminalibus accu-
 satore deficiente ad inquisitionem delictorum eorumque
 poenam iudex ex officio procedere debet. CARPZOV *pract.*
crim. P. III. qu. 103, n. 53. c. c. HASS. PHILIPPI M. art. VI.
 ne crimina maneat impunita. Conficit igitur articulos,
 ad

petit sub ingressu cuiusdam litis perspicendi, num actio iure nitatur, nec non apta, licita, honesta, proficua et reipublicae et parti, vel tanquam friuola, minimi pretii et momenti, inanis, incompetens, iniuriosa, reipublicae aduersa, inepta, periculum, molestiamque adferens reicienda et in herba suppressenda sit. Perpendendum eidem est, num lis non alia via, v. gr. per amicam compositionem, vel commissarios, etiam ex officio constituendos, tam ab initio, quam in progressu litis, si ratio litigii id postulet (g), vel per superioris decretum, vel transactionem etiam proprio motu propositam (h), praecidi queat. Nec minus ad iudicis officium pertinet, praecauere, ne partes ad arma veniant, eamque ob causam cautionem de non offendendo exigere atque imponere (i), nec non sequestrum, si necessitas consilium subiicit, constituere potest (k). Porro eidem contem-

A 3 plan-
ad quos inquisitus respondere debet, testes probationis causa examinat, eorumque cum inquisito confrontationem intulit, quin imo inquisiti defensionem ex officio intruit.

(g) R. I. de A. 1654 §. 110. STRYCK de *claus. commiss.* n. 47. RVLAND de *commiss.* P. I. L. II. c. 28. MEY. P. II. dec. 123. de LYNCKER de *grav. extrai.* p. 440. n. 8. STRYCK V. M. tit. d. *tutel. et vat. distrab.* §. 9.

(h) Iudicem quandoque partes ex officio ad transactionem adigere posse, probant magni nominis iurisconsulti. PUFFENDORFF *introd. in proc. ciu.* P. II. c. 2. §. 18. ill. 1. c. HEIMBURG *diff. egregia de transactione iudiciali iurita.* §. 19. seqq. v. c. DREYER d. de *tentam. concord.* §. XI.

(i) B. ZAVNSCHLIEFFER de *offic. iud. supplet.* P. II. concl. 2. §. 2. de WERNHER T. I. p. V. obs. 9. p. 991.

(k) L. 13. §. 3. D. de *usufr.* L. *unic. cod. de sequestr. prob.* MEY. P. II. dec. 239. n. 7.

plandum est, num personae litigantes facultatem standi in iudicio habeant, nec ne, hancque ob causam a limine eius vel penitus, vel sub certo respectu arcendae sint, v. g. si tutelae, curaeue subiecti absque tutoris vel curatoris praesentia iudicio adesse velint; hoc casu non admittendi erunt, sed illis iniungi potest, vt curatores adhibeant, et si illis careant, iudex illos constituere potest (l). Eodem modo rationem habet prodigorum aliorumque, quibus curatores ex officio dare potest (m). Quodsi vero concursus creditorum orietur, iudex ad ea omnia animum intendere debet, quae ad eum amputandum, nec non finiendum spectant, eandemque ob causam tribuitur illi facultas curatorem bonorum et constituendi (n), et de illa constitutione ex officio desistenti (o). Adde etiam illud, quod iudici providendum sit, ne nullitas committatur, nec iudicium vanum atque elusorium euadat; quamobrem ab iis, qui iudiciis pro aliis

(l) Huc spectare videntur ea, quae in ORD. COMMVN. CVR. PROV. MARBURG. de A. clōlcccxxvi. tit. VI. §. 7. constituta fuerunt. ORD. PROC. ISENAC. tit. II. §. 11. COLER. dec. 67. n. 17. BERLICH part. I. Concl. 15. n. 3. ZANGER de except. P. II. c. 8. n. 10.

(m) cap. ult. de iud. in 6to L. 25. D. de tut. et curat. dand. ORD. POLIT. de A. 1548 tit. von Pupillen cet. de A. 1577 tit. 32. ORD. CVR. PROV. BIPONT. tit. XII. ORD. IVD. HAMBURG. P. I. tit. 9. §. 5.

(n) Creditores curatorem bonorum, excluso ac inuito debitore, petere possunt. L. 2. pr. D. de curat. bon. dand. quod si vero hoc legitime non fiat, iudex illum ex officio denominare potest, B. BOEHMER, T. III. P. III. dec. 698. n. 2. AVG. HENR. HERTEL diss. de diff. curat. lit. et bonor. §. 8. seqq. STATVTA SANGERHVSANA c. X. XVII.

(o) BOEHMER d. de iud. ex officio proced.

aliis adesse cupiunt, nec iure prohibentur, vt legitime compareant, postulare potest, alias eos, vel ad alterius postulationem, vel proprio instinctu reiicere debet (p), et si quidam pro aliis iudicio adsint, in quibus iura mandatum praesumunt, et causae sunt, quae speciale mandatum non requirunt (q), prouti etiam ab illis, qui expresso mandato, aut sufficiente instructi non sunt, ad minimum cautionem rati exigere potest (r). Deinceps eius officii est, eo curare, ne quis in iudicio indefensus sit (s), potius eiusmodi personae tam aduocati quam procuratores ex potestate, qua pollet, constituendi sunt. De his igitur quatenus et quibus dari queant, pauca commentaturi sumus. Latissimus quidem campus de officio iudicis dicendi sese ostendit, sed otium fecerunt B. BOEHMERVS (t), ZAVNSCHLIFFER (u), ALTIMARVS (x), MA-

THAEI

(p) BERLICH P. I. *concl.* 14. n. 17. 19. V. C. PÜTTER *consp. rei iud.* p. 37. CARPZOV P. I. d. 26. n. 3. BOEHMERI I. E. P. I. 1. 32, 40; sic secundum ORDINATIONEM CVRIAE PROV. MARE. tit. VI. §. 9. ille procurator reiiciendus est, quem maritus absque consensu vxoris in huius causis constituit.

(q) ORD. PROV. ISENAC. tit. II. §. 6.

(r) ORD. CVR. PROV. MARE. tit. 6. §. 3. ORD. IVD. ET PROV. NASS. CATTIM. de A. 1616 C. II. §. 2. modo legibus illa cautio de rato non sit reprobata, vti in ORD. PROV. ISENAC. tit. II. §. 5, 6. et 12. iudicis igitur arbitrio tribuitur, procuratores ex praescripto legum repellere, et praesentiam partium praecise exigere, secundum causarum diuersitatem; alios e contrario eo adigere, vt illos constituent.

(s) L. 9. §. 1. de off. procons.

(t) *diff. de iud. ex officio proced.* P. II. exerc. ad Dig.

(u) de officio iud. suppletorio.

(x) de nullitate sententiae.

THAEI STEPHANI (y) aliique. Liceat igitur venire ad id, quod breuibus prosequi constituimus, nimirum procuratores ex officio constituendos, qui adhuc, nisi me fallit, a nemine sigillatim explanati fuerunt. Non autem ea, quae de mandato (z) et procuratoribus in compendiis

(y) tr. de off. iud.

(z) Procuratores mandato indigent. Hoc vel est publicum, vel priuatum, manifestum, tacitum, vel secretum. Vñus huius distinctionis praecipue deprehenditur in legatis, ministris, iisque, qui agentes dicuntur. vid. ILL. RIVINI *diff. de mandato procur. secreto, Vitemb.* 1752 AVG. HOFFMANN *Consil.* XV. L. III. p. 570. n. 9. PET. MÜLLER *d. de fide vicaria* §. 3. Interea dupondiis cognitum atque perspectum est, iure Romano et canonico tam intuitu nominis, quam rei magnum discrimen inter aduocatos atque procuratores intercessisse. Profitentur illud integrituli digestorum, codicis et decretalium de postulando et de procuratoribus; sed apud Germanos veteres vix procuratores atque aduocati discreparunt, et nominati fuerunt oratores, clamatores, causidici, prolocutores, procuratores, assertores, placitatores, ferendarii, Redner, Fürsprecher, Gerichts-angedingte - Vorsprach, Foersprecher, Anwald, Gewaltträger, Vormund cer. cer. IVS PROV. SAX. L. I. art. 60. L. II. art. 63. SVEV. c. 74. c. 80. C. C. C. art. 88. BOEHMER I. E. P. T. IV. L. V. tit. 1. §. 48. p. 566. HBINECC. *elem. Iur. Germ.* Lib. III. tit. II. 2. §. 91. seqq. et §. 95. n. 5. §. 101. sed quanquam multis in iudiciis hodie doctores atque licentiati nec non aduocati, munus procuratorum subeunt, atque administrare possunt, adeo, vt duplices illas vices simul creberrime sustineant, eamque ob causam aduocati nonnunquam procuratorum nomine veniant, BERLICH P. I. *Concl.* 9. n. 19. ideoque hodierni procuratores iudiciorum in locum veterum aduocatorum successisse videantur, cum postulent
caussis

pendiis occurrunt, hoc loco repetam, nec circa mandati definitionem variasque illius diuisiones haerebo, sed ad rem ipsam progrediar.

§. II.

Vocabula *procurare*, *procuratio*, *procuratia*, *procurator* multos habent significatus, et quidem non solum secundum ius Romanum (a), sed et iuxta ius Saxonicum, nec non apud scriptores, vt et in consuetudinibus antiquiorum temporum. Proprie apud Romanos procurator dictus fuit, qui aliena negotia iudicialia a domino demandata gratis (b) administrandi atque expediendi suscepit,

B

cepit,

caussis agendis adsint, negotiaque in foro tam viua voce, quam scriptis tueantur, prouti de Silesia hoc testatur SCHIFFORDEGHER *obs. pract. de iur. atque proces. in Silesia* L. 11. c. 3. §. 17. quinimo Hamburgi procuratores, qui simul aduocati sunt, appellantur *Aduocaten vor der Stange*. sicuter *von dem Verlosungsrecht* c. 8. §. 35. attamen differentia illa penitus non est abrogata, nec obsoleta. Obtinet enim adhuc in celsissimo camerae imperii iudicio. confer. R. I. de a. 1498 §. 29. ORD. CAM. de a. 1500 tit. 8. de a. 1521 §. 14. de a. 1555 P. 1. tit. 19. §. 2. GAIL Lib. 1. *obs.* 43. n. 8. Cognita est in supremis curiis prouincialibus, loquuntur etiam de eadem re aliae iudiciorum constituciones.

(a) Hoc testatur CICERO *pro Caecinna*. t. t. D. et C. *de procurat.* L. 34. §. 6. L. 12. §. vlt. L. 58. *de solut.* L. 17. *pr. de in rem vers.* L. 51. §. 1. de aedilit. edicto. L. 8. §. 6. de lib. leg.

(b) L. 1. *pr.* L. 33. *pr.* §. 1. D. *de procurat.* Apud Germanos procuratores officio suo non vti apud Romanos gratis functi sunt, nisi certae circumstantiae illud exegerunt. I. P. SVEV. c. 74. Testatur etiam illud IO. EMERICH *in collect. vet. iur. et consuetud. Francoberg.* apud v. c. SCHMINCK. sequen-

cepit. In iure canonico quidem idem significatus inuenitur, sed sunt et alii (c), qui vocabulo procurator tribuntur. Procurator enim idem quoque est, ac 1) vicarius, locum tenens, qui alterius vice rebus praeest (d), qui

sequentibus verbis: *Hait eyn mann nicht selbst sprache ader verstantnis syn Wort vor Gerichte zu thunde, der sal einen Vorsprechirn haben. Davon seyzt das Keyserrecht am 13. Cap. im 1. Buch also - - dieselbe suln dem Gerichte sweren unde loben recht zu thun le - - das Keyserrecht sezt oich uffinperl. wo eyn mann ist, der sich nit verthehet selbst syn Wort na synem Nuzt zu vertzelen, unde oich eyn vorspreche em des mit umb synen lon thun will, dem mag der Richter gebyten, dasz be ym syn Wort reddeu muss; Adde en muss nummerme kein Wort an dem Gerichte ymands gehalten. - - Den Richter sal ein itzlicher der vorsprechin han will, bidden, dasz be ym den Man erloibe unde gunne syn Wortb zu reden, das sal der Richter thun.* CODEX ANTIQVISSIMVS IVRIS HAMBVRG. c. IX. apud perill. de WESTPHAL. T. IV. p. 3013. ita constituit: *Ein jewelck Man mot wol seiner sulves Wort sprecken ans Vore, allwovente be Antwort giffit to lyker Wyse offit be Vorsprecken hadde. Ein Vorsprache seball hebben VIII schill. dat be einen Manne an syn Liff sprickt, unde veer Schillinge an de sund, unde einen schillingk dat uppe dree Pund geit, unde 6 Penninge van Bote, van 12 schill. unde anderen cleinen Saken, ock seball ein Vorsprache hebben, de de claget uppe Erve, unde uppe schuld van 10 Marken sulvers 10 schill. unde nicht dar enboven.*

(c) lib. III, tit. 39. x. de cens. exact. et procurat. SPITZ de procur. can.

(d) Not. dign. imper. S. 34. sic Balduinus Flandriae comes in charta de a. 1066 apud EVZELINVM L. II. Gallo-Fl. c. 13. sese Philippi Francorum regis, eiusque regni procuratorem et Baiulum nominat. Nec minus Rhaetia, Noricum, Thracia, aliaeque prouinciae per procuratores olim administratae fuere. TACIT. hist. lib. I. c. 70, et alibi passim.

qui conuiuio aliquem excipit, illudque praebet, siue apparat. Moribus Germanorum non minus dicebantur procuratores 2) qui in iudiciis formandis, habendisque intercesserunt (e), ex quibus siue ex scabinis

B 2

quae

passim. P. CALLES *annal. Austr.* P. I. Procuratores etiam Burgundiae in chartis et monimentis occurrunt. Procurator igitur prouinciae idem est, ac praeses. Praete ea cogniti sunt procuratores rerum fiscalium, reipublicae, vti testatur *charta Caroli III. in hist. Pergam.* T. III. p. 399, procuratores syluae in Austria. vid. *litt. Leopoldi Austr. Reicherspergens.* datae A. clxxxli. apud P. CALLES *annal. Austriae.* P. I. L. IX. Fol. 509. n. (c) vbi verba sunt: *decernimus non solum ad praedicta beneficia excolenda, verum et ad alias, qualescunque utilitates fratrum Reichersperg. duobus plaustis, aut vehiculis eorum, a modo semper impostorum patere syluam, quae vulgo dicitur: VORST, sitam inter duos flumines Campam et Obremesam, ita videlicet, vt nullus eiusdem syluae PROCURATORVM ab eis exigat vllum precium, seu qualiscunque angariae grauamen illis faciat. Procuratores villae, qui rei dominicali in villa praefuerunt, illamque curarunt (alias villicus maior) Procurator metallorum, praegustatorum, Gruter *inscr.* fol. 581. Procuratores etiam sub nomine missorum, nunciorum in consuetudinibus Germanorum obueniunt, vnde ii, qui regium fiscum in Sueuia curarunt, camerae nuntii dicti fuerunt. ECKEHARDVS *de cas. monast. S. Galli.* GOLDAST *in not.* p. 108. IVS PROV. SAXON. L. II. art. 7. I. F. ALEMANNIC. c. 116. DV FRESNE *in Gloss. ad script. med. et inf. lat.* voce procurator.*

(e) Procuratores illi siue scabini, siue aliae fuerunt personae iudiciales. v. gr. minister, nuntius iudicialis, ex quibus iudices quae fuerunt. IVS PROV. SAX. l. 1. art. LIX. SVEV. c. LXXXVI. WEICHBILD SAX. art. 16. AVCTOR VETVS DE BENEFICIIS Cap. 11. DE LVDEWIG. ff. de Sueu. tribun. l. S. R. ! Austr. §. 14. A. EMERICH *Sammlung der alten Rechte und Gewohnheiten der Stadt Franckenberg* P. II. in

quaesuerunt iudices, an iudicium habendum, et quae in eo causae tractandae, quid iubendum, vetandumue fit. Haec iudicis quaestiones procurator cum scabinis communicauit, eorumque sententias desuper exquisiuit, secundum quas iudici respondit. Hic deinde secundum illam responsionem conuenienter egit. Etsi autem et hic mos plenissime vix hodie obtinet; attamen extant iudicia, quae vetustatis formulam retinuerunt (f). Sed ab his distincti fuerunt illi, qui 3) alios in iudiciis de-

fende-

ll. in v. c. SCHMINCKII amoenis *monum.* Hassiac. P. II. p. 71 I. ill. F. B. PUFFENDORFF *tr. de iurisd. Germ.* P. I. c. 7. §. 44. et 47. B. ECKHARDT *de interrogat. Germ.* More igitur vniuersali in Germania ab antiquissimis temporibus obseruatum fuit, quod antequam actus aliquis iudicialis susciperetur, iudicium solemniter formaretur et constitueretur, quod dicebatur, *das Gericht begen.* Apud EMERICH sequentia verba haec illustrant: *das Landrecht setzt im 53 Capitel; dass der Richter sull syn Gerichte beigen, gebiten unde verbiten mit Gerichtsknechte unde sull en erst fragen: ob he das Gerichte unde diejenen da angeboren verbot hab, als recht ist. Es ist aber by Gewohnheit mit eyne Scheffen zu beigen, unde den fraget he erst also: ob es Tagezyt sy, dass he syns Herren Gerichte beigen und balten moege, sprechet he: ja, so sal he das Gerichte beigen.*

(f) Obtinere illae vetustatis formulae adhuc in iudiciis Meierdingicis, Haegerdingicis, et ceteris colonariis, passim quoque in aliis iudiciis publicis, vid. Ill. GE. DAN. STRUBEN *de bonis Meierdingic.* §. 28. Ill. GRUPEN *obs. P. I. obs. II.* p. 844. ES. PUFFENDORFF *introd. in proc. ciuil.* p. 786. de GOEBEL *de sing. quib. praed. rustic.* p. 148. GERCKEN *ad SCHOTTELIVM* p. 180. seqq. ill. REINHARDT *de iure forestali Germ.* S. III. §. VII. KRESS *in Comment. ad C. C. C. HERTEL diss. vombochnorb peinl. Halsgericht.* FAVST *von Aschaffenburg Limburgische chronik* §. 132. seqq. PH. DAN. SCHÄZMANN *de iure et iud. commun. quae veniunt sub nomine Marcarum in Wetteravia.*

fenderunt. Hi a rege, siue ab ipso iudice petentibus, siue ex proprio motu dati fuerunt. *Procurare* etiam idem est, ac hospitio atque conuiuio coniungere atque excipere, ceu apud multos auctores, atque in multis monumentis legitur (g). Vnde *Procuratio* conuiuium siue hospitium, fodrum, albergariam, corredum (h), praestationem quandam significat, atque diuiditur in ciuilem, feudalem (i) atque ecclesiasticam (k), sed de his alibi.

B 3

§. III.

(g) conf. ECKEHARDVS de *cas. mon. S. Gallie*, II. vbi verba sic se habent: *iniungitur Ruodmanno - - legatos regios in locis nominatis euntes procurare, et redeuntes*. ROGER. HOVEDEN. p. 466. n. 10. seqq. p. 673. *hist. episc. Antissiod.* c. 58. vbi verba sunt: *iuris erat regalis, ut quando dominum regem, vel aliquem de suis itineris occasio, siue motus propriae voluntatis, ad aliquod episcopale domicilium diuertere faciebat, reciepietur honorifice et procurabatur honeste*. ARNOLD. LV-BEC. L. VI. c. II. ADAMVS BREMENS. c. 155.

(h) SALVING P. II. p. 124. vnde *feudum procurationis*. Du FRESNE c. I. sub voce *procuratio*.

(i) Procurationes feudales vasallis incubuerunt, cum dominos hospitio et conuiuio excipere obstricti fuerunt, quando hi in illorum praedia diuerterunt. Interdum illae in summam pecuniae commutatae fuerunt. Conf. B. BOEHMER d. de *subsidiis pecun. a statibus Ital. I. R. G. praest.* S. I. §. 13.

(k) B. BOEHMER I. E. P. III. 3. 39. 88. procurationes ecclesiasticae ita nominatae, quia personis ecclesiasticis a personis ecclesiasticis praestitae fuerunt. Nam exhibitae fuerunt summis pontificibus, legatis apostolicis, cardinalibus Romae venientibus. vid. BRYNNEVS in *libert. Angl.* T. II. p. 559. nec non episcopis atque archidiaconis a sacerdotibus, cum ecclesias sibi subiectas visiterunt. Praestandae igitur procu-

§. III.

Antiquis temporibus maiores aduersus aliquem contententes ipsi praesentes fuerunt (a) atque viua voce causas suas egerunt, exceperunt, seque defenderunt simplicissimo modo, eamque ob causam procuratores et patroni minime necessarii, nec nisi ex speciali principis vel iudicis indultu atque venia impetrata in iudiciis admissi, siue ex scabinis siue illis, qui iurisdictioni obnoxii erant, postulati (b), vel aliunde adducti fuerunt

(c):

procuraciones apud catholicos a clericis, sed apud euangelicos vel ex aerario visitatoribus, vel ex collatione parochianorum soluuntur. BOEHMER cit. l. §. 104. 105. His illustrationis causa addere liceat, quae in REFORM. ECCLES. HASSIAE a gloriosissimo PHILIPPO M. A. 1551. promulgata cap. XXII. extant et sic se habent; *quaelibet ecclesia soluet expensas visitatorum ac ministrorum eorundem, nec ciborum delicias exigant, sed iuxta Christi verbum manducent, quae eis apponuntur - - Et quia impensae hospitiorum pro muneribus haberi possunt, in episcoporum domibus visitatores nullatenus hospitentur, nisi ipsis episcopis pro impensis satisfiat.* v. c. SCHMINCK monum. Hass. P. II. p. 636.

(a) Nec discrimen fuit inter personas illustres aliasque, cum illae accusatae aequae praesentes esse debuerunt. Exemplum suppeditat ARNOLD. LVBEK. L. II. Chron. Slav. c. 16. et 24. OTTO FRISINGENS. L. II. c. 2. CHRONIC. MONTIS SEREN. ad A. 1224 Absentes per alios raro vel nunquam egerunt, quamuis per nuncios excusari atque interuenientibus fidei iussoribus differri potuerit terminus iudicio praefinitus. IVS PROV. SAX. L. II. art. 7. SCHILTER exerc. X. §. 40.

(b) IVS PROV. SVEV. Cap. 74. c. 86. cap. 90. §. 2. et §. 5. cap. 142. SAX. L. I. art. 60. IEX. LONGOB. L. II. tit. 47. c. 9. tit. 52. c. 1. Carolus M. in Capitular. de A. DCCCII. c. 9. in infirmis, iuriumque ignaris procuratoribus vti concessit.

Aca-

(c): aliquando etiam eos iudex illis dedit, qui indefensi visi sunt

Academiam Parisiensem ab INNOCENTIO III. P. R. A. 1208 veniam per procuratorem litigandi petiisse constat ex c. VII. X. de *procurat.* ALTESERRA ad h. c. BIGNON. ad *form. Marc.* L. I. c. 21. apud BALVZIVM T. II. p. 503. LVNIG *spic. eccl.* P. II. p. 63. 650. 671. Add. diploma in V. C. S. W. OETTERI *Geschichte der durchlauchtigsten Herren Burggrafen zu Nürnberg* T. II. L. 3. c. 2. §. 2. p. 448. LEHMANN *chronic. Spirens.* L. II. c. 26. 10. EMERICHII *Sammlung der alten Rechte und Gewohnheiten der Stadt Franckenberg* P. II. Tit. von *Vorsprechern* in v. c. SCHMINCKII *mon. Hass.* P. II. vbi verba sic se habent: den Richter sal ein itzlicher, der vorsprechin han will, bitten, das he ym den Man erloibe unde gunne syn Worth zu reden, das sal der Richter thun. Idem *testatur Caroli Imp. Malefiz-Recht*, tit. die *Verbannung der Rechten* cet. verbis; wenn was wichtiges vor den Rechten vorzubringen ist, so soll ein jeder Klaeger und Beklagter einen Vorsprecher aus den Rechten begeben, ist dann Sach, das ihn bedünckt gefehrlich zu seyn, das ein Richter urtheilen und auch Vorsprecher seyn soll und er weiß sonst einen ehrl. wohlberedten Mann in den Anstand, und ausser den Rechten, so mag er ihn wohl sein Wort zu thun gebrauchen, es mus ihn vergünnet werden.

Der Profoss. Hr. Schultheis ich begehre einen Vorsprecher N. N. in der Banck der meine Klage zu recht vorbringt, ich bitte mir denselben zu vergünnen. Der Schultheis antwortet, ja, es sey euch vergünnet; Hr. Schultheis ich bitte und beger weiter N. N. zu einem Beystand in meinem Rath, damit ich meine Anklage mag recht anbringen. Der Schultheis antwortet, ja, er sey euch vergünnet, begehrt der Profoss 2 oder 3 Mann zu seinen Rath, die müssen ihm vergünt werden, oder weiter nicht.

Wenn nun diese beystände einer nach dem andern mit Erlaubung des Schultheisen ist aufgestanden, und aus dem Recht zu den Profossen gangen, so muß der Beklagte auch ein Vorsprecher und Beystandt von dem Schultheis bitten und begeren, welcher

welcher dann dem Gefangenen oder Beklagten geliebet und haben will. Wenn solches geschehen, so gebet der Profoss mit seinem Vorsprecher und Beystandt allein an einen Ort, und berathschlagen sich, alsdenn tritt er vor recht und bringet seine Klage für; desgleichen läßt der Profoss den Gefangenen durch den Regimentsdiener oder Steckenknecht in verschlossenen Banden, mit seinen Vorsprecher und Beystandt auch an einen sondern Ort allein gehen, und sich berathschlagen, alsdenn vor recht Gegenantwort auf die Klage vorbringen.

Wie sich ein Vorsprecher ins Recht eindingen soll, es sey welche Parthey es wolle.

Hr. Schultheis wollet ihr mir vergünnen, diesen gegenwertigen guten Gefellen sin Wort zu reden, ihn selbst oder mich von seinem wegen hoeren? der Schultheis antwortet, ja, es sey euch vergünnnet zu reden was euch Noth ist. So will ich euch alhier vor dem Recht, und in den Rechten eingedinget haben, alle dasjenige, was dis keyserl. Recht vermag, ob ich weniger oder mehr reden würde, als ich von gegenwertigen Mann und seinem Rath bericht bin, auch das seine oder mein Wort nichts gelten sollen, will ich mir zuvor behalten haben, das ihr moegget Wandel von mir nemben zu verstehen vom ersten zum andern, vom andern zum dritten, bis auf sein selbst eigene Antwort, das sein Mund ja darzu spricht; Wo ich aber seinen Handel oder Sachen in Verbindernis brechte, und mit Worten feumig, es were im ersten, andern oder dritten Rechts-Tage, oder wer aller Ding zu wenig, so sol er Macht haben, einen andern zu nennen, so wil ich mit Willen abtretten, doch mir meiner Ehre ohne Schaden und Nachtteil, vnd das ich wieder an meinen Plaz treten mag, wo ich zuvor gewesen bin. Hiermit beger ich Rath, Sprach und Umfrage von einem Richter zu dem andern, wie dann breuchl. ist, damit die goetl. Warheit an Tage kommen mag, und unsern Rechten Genüge geschicht. vid. ADAM IVNGHANS von der Oltznitz Kriegsordnung Cöln 1589. 4. N. 10 et N. 11 Procuratores autem in conventibus publicis atque iudiciis tam feudalibus quam aliis apud

funt (d). Interim nemo coactus fuit aduocati aut procuratoris opera uti, quando sub periculo pro se postulare mallet. Hodie autem inuitis quandoque procura-

C tores

apud Germanos impetrata iudicis venia et quidem eiusdem conditionis cum litigante adhibiti fuere. IVS FEVDAL. ALEM. C. 142. §. 4. 5, AVCTOR VETVS DE BENEFICIIS C. II. §. 36. seqq. ILL. STRVBEN tr. de bonis Meierd. p. 272. seqq. Perill. DE PISTORIVS in amoen. iur. et bist. P. VII. p. 2264. 2266. SCHANNAT client. Fuld. cod. prob. n. 157. 621. Sic Sigismunde imperante, cum Henricus dux Bauariae Ludouico eiusdem Bauariae duci internecinum vulnus infixisset in concilio Constantiensi a parte accusatoris Burggravius Norimbergensis Fridericus, a parte rei Guntherus, comes Schwartzburgicus procuratorum nomine interuenere. WINDECK bist. MSCt. ap. MENCKEN S. R. G. T. I. p. 1121. sed secundum C. C. C. art. XIV, principes, clerici, nec non vniuersitates accusatorum vice fungentes iubentur, vt procuratorem eiusdem cum accusato dignitatis adducant, seu mittant. Idem in ORD. CRIM. HASSIAC. de A. 1535 art. IX. sancitum est; ciues conciuem et virum incorruptae fidei in subsidium adhibuerunt, vid. Ius statut. Kedingense tit. IV. ap. ill. PVFFENDORFF. T. I. O. I. V. in app. p. 145. 146. STATVTA KAHLENSIA de A. 1575 idem constituunt: *dass kein Bürger hinführo, so etwas vor uns dem Rath anzutragen bedacht, solches durch einen Procurator thun, sondern ein jeder seine Nothdurfft so wohl er weiß und versteht, selbst vortragen, oder aber do er aus Bloedigkeit entweder oder sonsten durch Unberedsamkeit seine Sachen zu bringen nicht getraucte, solte ihm frey stehen einen andern Bürger oder Raths - Person seine Noth fürzutragen, zu vermoegen est.* ORD. PROCVR. ESSENSIS CIVIT. in Westphal. de A. 1680 §. 1. Meierdingici olim meierdingis procuratoribus vsi sunt, hodierno die iurium peritis vtuntur, teste ill. STRVBEN de bon. Meierd. §. 31. p. 274. (d) IVS PROV. SAX. L. 1. Art. 60. 61. SVEV. c. 74. §. 2. MEV. I. Dec. 94. n. 4. Dec. 155. n. 9.

tores constituuntur eorumque multitudo in iudiciis deprehenditur. (e)

§. IV.

Nemo pro alio absque singulari regis venia olim in iudiciis admissus fuit (§. III.). Ex illo principis indultu procuratores habendi licentia et facultas eos denegandi atque prohibendi est orta, eamque ob causam actiones et causas determinare potest, in quibus litigantium praesentiam requirat. Exigere autem illam potest in iis praesertim negotiis, in quibus absentibus principalibus iudiciorum effectus retardari, seu eludi potest (a). Ex eodem principio fluit, quod a principis siue superioris voluntate dependeat, num procuratores

et

(e) IUS PROV. SAX. Lib. I. art. 60. SVEV. cap. 86. §. 2. ORD. PROC. SOLM. P. I. Tit. XI. §. und im Fall cet. COD. ANTIQVISSIMVS IVR. HAMBVRG. cap. IX. apud PERILL. DE WESTPHAL monum. ined. T. IV. p. 3013. ORD. IVD. ET PROC. NOV. MEMMING. de A. 1751 tit. V. §. 1. ORD. IVD. ET PROC. LINDAV. tit. IV. §. 1. Traditur igitur regula a doctoribus: nemo eo adigi debet, vt in causis grauibz procuratorem denominet, si ipse causam in iudicio agere velit atque possit c. II. x. de procur. ibique BARBOSA n. 3. L. 25. 26. C. de procurat. MYNSING. II. O. 88. et IV. O. 58. Sed regula ista multas exceptiones admittit, adeo, vt in Germania contrarium experientia saepius doceat. Sic in camera causae non aliter agitantur, quam per procuratores. GAIL. L. I. Obs. CXI. n. 2. STRYCK V. M. Lib. III. tit. 3. §. 3. BOEHMER diss. de potestate procuratoris in crim. c. 1. §. 1. Meierdingis non nisi per procuratores in iudicio suum ius prosequi atque tueri licet. ill. Struben l. c.

(a) Quod si vero quis in iudicium vocatus fuit, vt ipse compareat, procurator non admittitur. LENCKER d. de forma proc. c. III. §. 6. 7.

et quosnam admittere, eosue modo ab omnibus (b), modo a certis causis atque iudiciis arcere (c), num solummodo publica auctoritate constitutos, an etiam priuatos in iudiciis admittere velit. Nec minus exinde deriuandum est, cur hodie procuratores habiles interueniente iureiurando publica auctoritate plerumque constituantur (d) atque vt iis partes vrantur, iniungatur (e).

C 2

§. V.

(b) De iure Sueonum et Gothorum vetusto testatur illud STIERNHOECK L. I. c. 6. p. 72, Idem de Daniae regno Iacobus rex Angliae et Scotiae, in eximia ad proceres Angliae d. XX. Iun. c1616xvi. habita oratione proficitur.

(c) ORDINAT. CANCELLAR. *Holsat. duc.* d. 9. Aug. A. c1600viii. art. XXX. aduocatos a iudiciis excludit, nec minus IVS STATVT. *ciuit. Hafniae et Helsing.* c. v. apud perill. de WESTPHAL c. I. Tom. IV. p. 2020. idem constituit ORD. PROC. SAXO ISENAC. tit. I. §. 1.

(d) vid. ORD. IVD. CAMERAL. IMP. P. I. tit. XVIII. et XIX. ORD. IVD. AVL. IMP. tit. III. et tit. VII. ORD. CVRIAE PROV. SAXON LIPS. de A. c1609xlix. tit: *wie viel procuratores cet.* ORD. CVR. PROV. WITTENBERG. de A. c1609. tit. *von den procurat.* ORD. CVR. PROV. IENENSIS Cap. XI. ORD. CVR. PROV. MARPVRG. tit. VI. ORD. CRIMINAL. HASSIAC. de A. 1535 §. 5. ORD. IVD. NASSOV-CATTIM. c. 2. §. 9. ORD. PROV. BOHEM. *Ferdinandi II.* Lit. D. ORD. REFORM. IVD. CIVIT. Argentor. de A. 1617 tit. *von Procuratoren cet.* ORD. IVD. MEMMING. cit. tit. VI. §. 1. ORD. PROC. LINDAV. tit. IV. §. 1. ORD. IVD. VLMENS. tit. V. HAMBVRG. A. 1603 P. I. Tit. VII. et multae aliae leges atque statuta.

(e) MEV. P. VI. dec. 381. Falsus procurator a iudice a quacunque iudicii parte repelli atque arbitrarie puniri potest.

§. V.

Procuratores in iudiciis plerumque publica auctoritate constituuntur, vnde publici nuncupantur (§. IV.). Exinde procuratorum munus euasit honorificum et publicum (a), ad quod subeundum cogi possunt, id eoque doctrina iuris Romani destruitur, quod videlicet nemo ad subeundum procuratoris munus adstringi queat (b). Publici igitur procuratores, vt et aduocati ad officium suum impertiendum adigi queunt (c), adeo, vt si absque leuissima causa munere suo fungi recusent, sub officii eiusue exercitii exclusione mandatis poenali- bus ad illud administrandum cogi queant (d).

§. VI,

test. VISITAT. REC. de A. 1560 §. 2. ORD. PROV. SAXO-ELECTORAL. tit. 7. CARPZOV *proc.* tit. V. art. 7. n. 22. HERTIVS Tom. II. resp. 225. n. 1. 2. resp. 334. n. 1.

(a) HYBER *prael. ad D. tit. de proc. publ.* GAIL I. obf. 43. n. 8. CHR. GOTTER. HOFFMANN *d. de origin. et condit. procur. e iur. Rom. et can. nec non eorum progressu in forum Germ.* Hal. 1716. cap. IV. §. 7.

(b) L. 17. *cod. de procurat.*

(c) Antiquioribus temporibus illi, qui iurisdictioni iudicis, apud quem lis agebatur, fuerunt subiecti, procuratoris munus, suscipere obstricti fuere. IVS PROV. SAX L. I. art. 60. SVEV. c. 86. IVS CVLM. L. V. c. 61.

(d) ORD. IVD. CAM. IMP. P. I. tit. 19. §. auf das niemand §. ORD. PROV. BOH. FERD. II. §. Wir wollen, das alle die so sich zuvor bey denen Gerichten mit procurir- oder advociren gebrauchten lassen, einem jeden, so es von ihnen begehrt, in ihrer Mutter Sprache nach dieser Ordnung zu advociren, und zu procuriren verbunden seyn soll, mit dieser ausdrückl. Bedrohung, das auf welchen Fall es erwiesen würde, das er sich

§. VI.

Procuratores inuiti atque inuitis quandoque ex officio a iudice constitui queunt (§. III. et VI.). Et hoc procedit in omnibus causis, quae procuratores non reprobant, nec si alio legitimo modo res expediri potest; Consideratur autem illa constitutio inuitorum procuratorum ex officio tanquam denominatio et impositio muneris procuratorii; quod autem mandatum attinet, illud a partibus est subministrandum; constitui autem possunt et solent eiusmodi procuratores a iudice partem miserabilibus personis, praecipue propter egestatem contendentium, partem, ubi litigans indefensus est, nec iura sua defendere potest, et procuratores ei officium suum denegant, et quae sunt aliae causae. Inuitis dari queunt, modo propter multitudinem litis consortium ad euitandas ambages, et praescindendos litium sumtus, propter absentiam a iudicii loco, propter perpetua principalis personae impedimenta, quibus impeditur, ne iudicio adsit, et reliqua.

§. VII.

Procuratores ex officio a iudice miserabilibus personis, praecipue vero propter egestatem contendentium constitui queunt (§. VI.). Hoc non solum leges imperii (a), verum etiam provinciales (b) et iura statuta

C 3

sch dessen vermiederte, derselbe die Zeit seines Lebens weder in unsern Erb-Koenigreich Boehmen, noch andern unsern Koenigreichen und Landen zum procuriren oder advociren gelassen werden soll.

(a) ORD. CAM. IMP. P. I. tit. V. §. 5. et tit. XL. §. 1. BLVM in proc. CAM. tit. 64. §. 31. RODING in digest. cam. Lib. IV. Tit. V. §. 6. et 7. GAIL I. O. 43. n. 10. II.

(b) IVS PROV. SVEV. c. 74. §. 4. ORD. CVR. PROV. MAREBURG.

taria (c) iudicibus iniungunt, vt pauperum cauffas gratis audiant, nec minus, quando illi patronos (d) et procuratores non inueniant, eos ex officio dent, qui illorum cauffis gratis operam exhibeant, ita tamen, vt si pauperes victoriam reportauerint, impensas et sumtus, nec non honorarium illis exhibere teneantur (e).

§. VIII.

tit. VII. ob auch so un vermoegende Partbeyen vor Gericht kaemen, die auf vorgebrachte glaubwürdige Kundschaft und vorgebende gebürl. Bezeugung ihres Armuths halber die Sachen und Rechtfertigung mit Unkosten zu führen, nicht vermoechten -- so soll von Richtern und Beysizern gebürl. Einsehen geseheben, damit dieselbige mit Advocaten und Procuratoren versehen, desgleichen ihnen die Gerichts - Acten mitgetheilet, und also derselben Sachen zur Nothdurft bis zur Eroerterung der Rechtfertigung, gehandelt werden, doch mit der Verpflichtung, ob vor sie erkanet, und die Sache gewonnen würde, das sie alsdann denselbigen Personen durch Gelegenheit und des Hof - Richters und Beysizer Erkenntnis zieml. Belohnung geben wollen. ORD. PROV. SAX. GOTH. P. IV. c. 14. §. 15. ORD. CVR. PROV. IENENS. Cap. V. §. unter diesen, cet. ORD. CVR. PROV. WÜRTENB. P. I. tit. 2. §. 9. et tit. 7. §. 9. et 17. ORD. CVR. PROV. BIPONT. tit. VII. ORD. ARCHIEPISC. VICAR. MOGVNT. ed. 1738 tit. VII. §. 2. COD. ERIDERIC. P. I. tit. VI. P. III. t. 4. §. 28. CORPVS CONSTITVT. REGIO - HOLSAT. Tit. I. p. 94. 95. ORD. IVD. ET PROC. SCHWARZB. tit. I. §. 4. 5. ORD. PROC. ANHALT. tit. II. §. Wenn aber arme Partbeyen cet. IVS CVLMENS. Lib. II. tit. 5. c. 2.

(c) ORD. IVD. Pflimf. tit. V. §. 29. LINDAV. ORD. tit. IV. §. 22. ORD. IVD. HAMBURG. P. I. Tit. 7. §. 7.

(d) WILLENBERG. d. de advocat. paup. ALBINI d. de iure paup. in foro saxo.

(e) conf. Magnifico IO. GE. ESTORIS, procancellarii nostri eximiis meritis in vtramque reipublicam illustris Anfangs-

§. VIII.

Iudex indefensus aduocatos et procuratores ex officio dare debet (§. VI.). Iudici enim prospiciendum est, ne quis se indefensum queri possit, quam ob causam non solum parte rogante, sed etiam ex officio eos, quin imo inuitos, constituere debet, qui aliorum causas agant (f) et defendant, et hoc non solum in ciuilibus, sed et criminalibus (g) omnibusque fere iudiciis locum habet.

In

sangs-Gründe des gemeinen und Reichs-Processen tit. CCC. §. 2343. 2350. seqq.

(f) vid. REVSNER *Consil.* XVII. Vol. III. n. 23. COLER de *proc. execut.* P. I. C. 2. n. 121. MEV. P. I. *dec.* 155. n. 9.

(g) RICHTER *Consil.* P. V. *Conf.* 2. p. 3. B. BOEHMER d. *de potestate procur. in criminal.* Dicitur quidem, processum criminalem contra praesentem institutum, qui ex carcere respondere debet, respuere procuratores, sed CONSTITVTIO CAROLINA CRIMINAL. art. XII. LX. LXXXVIII. et CCXIV. et aliae consuetudines Germaniae, defensorem, excusatorem innocentiae, demonstratorem, oratoremque nemini denegant, adeo, vt in inquisitorio processu iudex inquisito defensionem ex officio instruere debeat, si vel maxime ille nullam sibi postulet. CARPZOV *pr. crim.* P. III. qu. 103. n. 53. qu. 105. n. 46. VVLTEII Vol. I. *consil.* 16. n. 41. CONSIL. *ICt. Hallens.* T. I. L. 1. *conf.* 176. n. 4. HERTIVS T. II. *dec.* 962. de WERNHER T. I. O. 163. n. 4. p. 1080. COTHMANN III. *Resp.* 15. n. 35. B. KNORR *in der Anleitung zum Process* L. III. c. X. §. 41. MEINDERS *de iud. cent.* p. 281. Adiungitur igitur hodie eiusmodi defensor reo non quidem ad respondendum interrogationibus a iudice de delicto prolatis, quippe reus ad eas ipse respondere debet, sed ad agendam rem publicam. In iudiciis Westphalicis quondam etiam procuratores admissos fuisse, testatur BOEHMER c. d. §. 28. et I. E. P. T. IV. L. V. t. I. §. 49.

In processu igitur bannitorio deficiente accusatore, qui delictum commissum proprio motu vindicaturus est, ipse iudex criminalem accusatorem, ubi hic deficit, ex officio constituit, eique accusandi et aduersus reum fugituum agendi potestatem plenam sub solitis clausulis mandat, nec non hanc constitutionem actis inferi iubet (*b*).

§. IX.

Propter absentiam a loco iudicii litigantibus iudex sub poena imponere potest (si citationis insinuatō non nisi per ambages aut magno sumtu fieri possit), ut procuratorem constituat, qui sigillatim citationes accipiat. Et si hoc a partibus non peragitur, iudicem eiusmodi procuratorem ex potestate, qua pollet, constituere posse videtur, ea ex ratione, quoniam ad iudicis officium spectat, prouidere, ne quis damnum sentiat, utque ambages praecedantur; praeterea ipse negligentiam partium supplere potest (*a*). Idem obtinere videtur
circa

49. Hanc ob rationem a bannito ad defendendum procurator recte constitui potest. *I. P. sax. L. III. art. 16. GAIL de P. P. L. II. c. 12. n. 18. C. VII. x. de iud.* In camera imperii in causis fractae pacis accusatus, excepta absolutione a banno imperii per procuratorem comparere potest. *ORD. CAMERAL. P. I. t. 25.*

(*b*) vid. *KAYSER in Actus-Process §. 9. II. p. 31. 39. seqq. LUDOVICI Introd. in proc. criminal. c. III. §. 29. HEIL in iud. et defens. c. VII. §. 6. et §. 12. KNORR c. I. L. III. c. 9. §. 7. II. SCHAVMBURG proc. criminal. p. 256. seqq.*

(*a*) *MEV. I. dec. 29. n. 9. II. dec. 343. n. 4. dec. 251. VII. dec. 271. n. 5. MYNSINGER cent. IV. obs. LVIII. B. SCHAVMBURG princ. prax. iud. C. II. §. XX. ORD. PROC. RECOGN. SAXO-ELECTORAL. ad tit. IV. §. 3. et ad tit. XLI. §. 2*

circa eos, qui perpetuo impediuntur, ne iudicio ad-
sint.

§. X.

Eandem ob rationem ubi plures litis confor-
prehenduntur, tam ab altera parte recte potest peti, vt
omnes procuratorem constituent (b), quam a iudice (c)
non implorato constitutio illius sub multa vel commina-
tione iuberi: *dafs er entstehenden falls einen procuratorem
ex officio bestellen würde* etc. et si litis confor-
tes negligant, iudex siue eos a iudicio arcere, siue iis procura-
torem ex officio dare potest. Nam iudicis est, lites de-
minuere, et lites cito finire, ideoque prouidere, ne iu-
dicium in partes distringatur et scindatur, ambages vel
vexationes adhibeantur, quibus lis per plures dispera-
tardior, difficilior, atque intricatior eueniat (d). Idem
intuitu ciuitatum, vniuersitatum et collegiorum quoad
eorum syndicos seu procuratores euinci posse, existima-
uerim (e). Nam L. I. §. 2. D. *quod cuiusque vniuers.
constituit: et si admoniti non excitentur ad sui de-
fensionem venire se iussurum proconsul ait.* Eadem
ratio, quae ante tradita fuit, id suadere videtur, ne
D forsan

(b) HERTIVS T. II. dec. 675. n. 4.

(c) B. BOEHMER T. III. P. II. dec. 419. n. 2. P. III. dec.
545. n. 6. MEV. P. II. dec. 342. P. IV. dec. 63. BRVNNEMANN
ad L. 42. de *procur.* BERLICH P. III. dec. 326. n. 13 ill. MAN-
ZEL *select. iurid. Rostoch.* fascic. v. qu. 9. p. 60. Et hoc in
camera imperii saepe obseruari solet.

(d) R. I. de A. 1654 §. 34. BOEHMER d. cit. de *iud. ex
offic. proced.* c. 3. §. 2. MEV. P. IV. dec. 63.

(e) CARPZOV in *proc. iur. in foro Sax.* tit. V. art. 4. n. 1.
de LEYSER *spec.* LIV. m. 3.

forſan deſenſio vel actio vniuerſitatis per plures ſciſta aduerſario ſit praeiudicio (f).

§. XI.

Et eiufmodi procurator a iudice ex officio dari poteſt ad omnes fere et ſingulas cauſas, ſint feudales aut aliae. Quod cauſas clientelares attinet, in iis (g) mos vetuſtiſſimus fuit, vt procuratores ex ipsis vaſallis et aliunde deſumpti adhiberentur atque partem ad preces, partem ex officio quoque litigantibus concederentur, quemadmodum ex IVRE FEVDALI ALEMANNICO (h), nec non conſuetudinibus, legibus (i) et regeſtis patet.

liſque

(f) RAVCHBAR P. I. qu. 1. n. 1. 2. MATH. WESENBEC, in parat. D. quod cuiusque vniuerſ. nom. n. 4.

(g) Ad inueſtiturae actum et praefationem iuriſiurandi clientelaris procuratores non facile admiſſi fuerunt, ſed vaſalli praefentes illud praefare debuerunt. vid. B. KOPP in *Lehnproben* P. I, p. 129. Sed hodie extra Saxoniam plerumque procuratores in his negotiis adhibentur.

(h) Cap. CXIX. vbi verba ſic ſe habent: *Kumt aber der Mann für den Herven, ſo ſol er also ſprechen: Herr ich bin herkommen recht zu tunde und Recht zu nemende als verre als von rechte ſol ſchuldiget. In der Herve ſunderlichen umb ein jeglich Sache und tut das mit fürſprechen ſo ſol der Mann ouch fürſprechen und Geſprech geren und das ſol man ime erteilen in Lehn-Rechte; und wer one Antworttet dem verteilt man Fürſprechen in Lehnrechte umb die Sach als man in dozu mole angeclaget het* cer. SCHULTER ad h. c. *Testimonia exhibit de procuratoribus in iudiciis feudalibus adhibitis* IDEM c. 1. fol. 295. ſeqq. ad cap. 125. §. 3. v. c. OETTER c. 1. T. II. L. III. c. 2. §. 2. p. 448. ſeqq. B. KOPP *de inſign. different.* S. R. I. *comites et nobiles immed.* p. 544. 547. LÜ-NIG *Thes. iuris. comit.* P. III. c. X. n. 22.

(i) IVS FRANCICVM FEVDAL, vulgo *Kayſerrecht* L. III. c.

15.

lisque non solum vasalli, verum etiam domini ipsi vsi sunt: Hodie procuratores in curia feudali iisdem ac in aliis iudiciis aestimantur iuribus, atque vti in antecedentibus dictum est, ex officio constitui possunt. In Wurtembergensi curia quondam principis mandatarium esse consueuisse consiliarium intimum, aut alium virum illustriorem, hodie autem aduocatis illud munus delegari, testatur ERN. ANT. HENR. L. B. de SECKENDORF (k).

§. XII.

Eiusmodi procurator ex officio constitutus curat ea omnia, quae alius procurator peragit, de calumnia etiam

D 2

15. IVS FEVDAL. SAX. C. 19. IVS FEVDAL. ALEMANN. C. 30. RICHTSTEIG LEHNRECHT C. 8. 9. 10. HENRICI R. R. lex A. cloccxx. promulgata sancit: *ad hoc (iudicium feudale) de iure feudali nullus potest esse aduocatus, nisi sit ipse ducis feudatarius aduocatum appellamus patronum causae, ille exactus tenetur proponere verbum illius, qui ipsum exegit, ceterum AVCTOR VETVS de benef. capite de ord. plac. II. §. 399.* Differt autem eiusmodi procurator vasalli a prouasallo; prouasallus *ein Lebntvaeger* constituitur ad seruitia, onera et negotia, quibus praestandis vasallus impar est, expedienda; procurator vero *Gewaltvaeger, Gewalthaber* saltem ad recipiendam inuestituram aliumve actum eligitur, aut datur. Exinde colligi potest, prouasalli officium perpetuum, procuratoris momentaneum esse, vid. BEIER POSIT. IVR. GERM. L. III c. 21. n. 29. Interea dominum plures vnus feudi possessores ad prouasallum constituendum adigere posse, experientia atque exempla docent, vid. LÜNIG *in corp. iur. feudal*

(k) in diss. lectu digna *de vsu moderno iudicii parium curiae Wurtemberg.* §. 1. sub auspiciis ill. G. D. HOFFMANNI *Tubingae* cloccliii, habita, atque defensa.

etiam quoad processum iurare debet (1), et quae sunt alia.

§. XIII.

Sufficiant haec pauca de procuratoribus ex officio constituendis. Plura adhuc de hac materia in medium proferre potuissimus, sed penuria temporis silentium nobis imponit. Quod reliquum est, mearum partium esse censeo generosissimos, nobilissimos atque suavissimos commilitones de auspiciandis lectionibus certiores reddere. Equidem publice hora II-- III. B. KOPPII *historiam iuris* diebus Lunae, Martis, Iouis et Veneris interpretabor; *privatim* hora VIII. commentabor in Ill. MOSERI *ius publicum*; hor. IX- X *elementa iurispr. Germanicae* Ill. ENGAVII explicabo; hor. III. -- IV. *Principia iuris criminalis* duce ENGAPIO tradam. Initium lectionum erit d. XIII. Maii cl^o Io ccliv.

(1) GAIL I. *obs.* 88. n. 9.

Marburg, Diss., 1753-55

ULB Halle
005 034 817

3

TA → α

nr 1 + 10 Stück

Inches
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

Pr. 22. num. 21.

1754. 5.
11

FFMANNI D.
IVRID. ASSESSOR.
A M M A

RIBVS EX
TITVENDIS

VE NOBILISSIMI
CIVES

ESTIVAS
AM PRIVATAS
FVR.

TTORVM
MIRI MÜLLERI
II.

